

Totstandkoming en methoden

NHG-Behandelrichtlijn Worminfecties

Versie 2.1
Oktober 2025

© Nederlands Huisartsen Genootschap,
Afdeling richtlijnontwikkeling en wetenschap

Nederlands
Huisartsen
Genootschap

Inhoudsopgave

1 Samenstelling werkgroep	3
2 Inleiding	4
2.1 Doel van de NHG-Behandelrichtlijn	4
2.2 Afbakening van het onderwerp	4
2.3 Werkwijze	4
2.4 Gebruikers van de richtlijn	4
2.5 Patiëntenperspectief	4
2.6 Presentatie	4
2.7 Implementatie	4
2.8 Juridische status van richtlijnen	4
2.9 Delegeren van taken	5
2.10 Inbreng van de patiënt	5
2.11 Belangenverstrengeling	5
2.12 Financiering	5
3 Methoden	6
3.1 Ontwikkelp proces	6
3.1.1 Knelpuntenanalyse	6
3.1.2 Opstellen van uitgangsvragen	6
3.1.3 Zoekstrategie en selectie van literatuur	6
3.1.4 Beoordeling en gradering van het wetenschappelijke bewijs	6
3.1.5 Doelmatigheid	6
3.1.6 Synthese van bewijs en opstellen van aanbevelingen	6
3.2 Commentaar- en autorisatiefase	6
3.3 Procedure voor herziening	7
4 Bijlagen	8
4.1 Bijlage 1 Uitgangsvragen	8
4.2 Bijlage 2 Zoekstrategieën	8

1 Samenstelling werkgroep

De werkgroep bij behandelrichtlijnen wordt op bureauniveau vanuit de afdeling Richtlijnontwikkeling en Wetenschap van het NHG samengesteld.

Werkgroeplid	Affiliatie/instelling
Egbert de Jongh	wetenschappelijk medewerker NHG, arts
Dr. Jip de Jong	wetenschappelijk medewerker NHG, huisarts n.p.
Masja Loogman	wetenschappelijk medewerker NHG, huisarts
Carolien Hooymans	wetenschappelijk medewerker NHG, apotheker
Suzanne van Putten	wetenschappelijk medewerker NHG, huisarts n.p.
Lisette Verlee	wetenschappelijk medewerker NHG, huisarts n.p.
Laura de Vries	wetenschappelijk medewerker NHG, huisarts n.p.
Dr. Iris Wichers	wetenschappelijk medewerker NHG, huisarts
Dr. Margriet Bouma	Senior wetenschappelijk medewerker NHG, huisarts n.p.
Dr. Gerda van der Weele	Senior wetenschappelijk medewerker NHG, huisarts n.p.
Monique Verduijn	Senior wetenschappelijk medewerker NHG, apotheker

De werkgroep werd ondersteund door de volgende medewerkers van het NHG:

- Lian Hielkema, medisch informatiespecialist
- Léonie Langerak, secretaresse

2 Inleiding

2.1 Doel van de NHG-Behandelrichtlijn

Deze behandelrichtlijn geeft aanbevelingen voor de behandeling van patiënten met enterobiasis, zweep- en spoelwormen en lintwormen met de klacht het zien van wormen of wormdelen in de ontlasting of jeuk periaanaal of perivulvair. Daarnaast geeft de behandelrichtlijn uitleg over honden-, katten- (toxocara) en een paragraaf met beknopte informatie over de meest voorkomende soorten importworminfecties.

2.2 Afbakening van het onderwerp

Het sterke vermoeden van de aandoening in de titel wordt in deze NHG-Behandelrichtlijn als uitgangspunt genomen voor het beleid. De gegevens in de paragrafen *Achtergronden* en *Diagnostiek* in de behandelrichtlijn zijn ontleend aan algemeen geldende en gangbare bronnen, zoals (multidisciplinaire) richtlijnen en recente overzichtsartikelen en leerboeken.

In deze richtlijn is uitgegaan van uitgangsvragen over beleid die de werkgroep aan het begin van het traject heeft vastgesteld.

2.3 Werkwijze

De ontwikkeling van de NHG-Behandelrichtlijn is gestart in 2018. In twee vergaderingen heeft de werkgroep een conceptrichtlijn besproken. Daarvoor werd de literatuur systematisch samengevat en vertaald in aanbevelingen voor de praktijk (zie ook paragraaf 3.1).

2.4 Gebruikers van de richtlijn

De richtlijn is primair ontwikkeld voor huisartsen.

2.5 Patiëntenperspectief

De behandelrichtlijn is in de commentaarronde aangeboden aan de Patiëntenfederatie Nederland. Deze heeft de behandelrichtlijn zelf beoordeeld of voor commentaar voorgelegd aan de betrokken patiëntenorganisaties.

2.6 Presentatie

Deze versie van de NHG-Behandelrichtlijn is een inhoudelijke herziening van de oorspronkelijke FarmacoTherapeutische Richtlijn (FTR), met heldere en korte aanbevelingen en een transparante en expliciete verantwoording van de wijze waarop de aanbevelingen tot stand zijn gekomen.

2.7 Implementatie

In de verschillende fasen van de richtlijnontwikkeling is rekening gehouden met de implementatie van de richtlijn en de daadwerkelijke uitvoerbaarheid van de aanbevelingen. Daarbij is expliciet gelet op factoren die de invoering van de richtlijn in de praktijk kunnen bevorderen of belemmeren.

2.8 Juridische status van richtlijnen

Richtlijnen bevatten geen wettelijke voorschriften, maar aanbevelingen die zo veel mogelijk op bewijs gebaseerd zijn. Zorgverleners kunnen aan de aanbevelingen voldoen in het streven om kwalitatief goede of 'optimale' zorg te verlenen. Aangezien deze aanbevelingen gebaseerd zijn op 'algemeen bewijs voor optimale zorg' en de inzichten van de werkgroep hierover, kunnen zorgverleners op basis van hun professionele autonomie zo nodig in individuele gevallen afwijken van de richtlijn. Het persoonlijk inzicht van de huisarts is bij alle richtlijnen een belangrijk aspect. Afwijken van richtlijnen is, als de situatie van de patiënt dat vereist, zelfs noodzakelijk. Afweging van de relevante factoren in de concrete situatie zal beredeneerd afwijken van het beschreven beleid kunnen rechtvaardigen. Dat laat onverlet dat deze behandelrichtlijn bedoeld is om te fungeren als maat en houvast.

2.9 Delegeren van taken

NHG-Behandelrichtlijnen bevatten richtlijnen voor huisartsen. Dit betekent niet dat de huisarts alle genoemde taken persoonlijk moet verrichten. Sommige taken kunnen worden gedelegeerd aan de praktijkassistente, praktijkondersteuner of praktijkverpleegkundige, mits zij worden ondersteund door duidelijke werkafspraken, waarin wordt vastgelegd in welke situaties de huisarts moet worden geraadpleegd en mits de huisarts toeziet op de kwaliteit. Omdat de feitelijke keuze van de te delegeren taken sterk afhankelijk is van de lokale situatie, bevatten de behandelrichtlijnen daarvoor geen concrete aanbevelingen.

2.10 Inbreng van de patiënt

De NHG-Behandelrichtlijnen geven richtlijnen voor het handelen van de huisarts; de rol van de huisarts staat dan ook centraal. Daarbij geldt echter altijd dat factoren van de kant van de patiënt het beleid mede bepalen. Om praktische redenen komt dit uitgangspunt niet telkens opnieuw in de richtlijn aan de orde, maar wordt het hier expliciet vermeld. De huisarts stelt waar mogelijk het beleid vast in samenspraak met de patiënt, met inachtneming van diens specifieke omstandigheden en met erkenning van diens eigen verantwoordelijkheid, waarbij adequate voorlichting een voorwaarde is.

2.11 Belangenverstrengeling

Alle werkgroepleden hebben omdat zij werkzaam zijn bij het NHG een KNAW Code ter voorkoming van oneigenlijke beïnvloeding door belangenverstrengeling ingevuld. Geen van de werkgroepleden meldde belangenverstrengeling. De ingevulde belangenverklaringen zijn in te zien bij het onderdeel Behandelrichtlijnen op www.nhg.org.

2.12 Financiering

De totstandkoming van deze richtlijn is gefinancierd door het Nederlands Huisartsen Genootschap.

3 Methoden

3.1 Ontwikkelproces

Het proces van het ontwikkelen van de behandelrichtlijn heeft plaatsgevonden volgens de handleiding ‘Ontwikkelen van NHG-Behandelrichtlijnen (2016)’ (zie www.nhg.org). Deze handleiding is een verkorte versie van en verwijst waar mogelijk naar de handleiding ‘Ontwikkelen van NHG-Standaarden’ (2014) (zie www.nhg.org).

3.1.1 Knelpuntenanalyse

Bij de start van het traject zijn knelpunten in beleid geïnventariseerd door de NHG-Adviesraad Standaarden (NAS), bij de heer dr. T.G. Mank, parasitoloog en mevrouw drs. T.A.M. Hekker, arts-microbioloog/parasitoloog, beiden afgevaardigd namens de Nederlandse Vereniging voor Parasitologie, en de werkgroep.

3.1.2 Opstellen van uitgangsvragen

Op basis van de knelpuntenanalyse zijn uitgangsvragen op het gebied van beleid geprioriteerd en bij voorkeur geformuleerd volgens het zogenoemde PICO-format (*patiënt, intervention, control, outcome*). Het overzicht van de uitgangsvragen is opgenomen in bijlage 1.

3.1.3 Zoekstrategie en selectie van literatuur

Voor elke uitgangsvraag werd een literatuursearch uitgevoerd door een informatiespecialist van het NHG. Er is in eerste instantie gezocht naar systematische reviews (SR) en (buitenlandse) richtlijnen van goede kwaliteit die konden worden gebruikt voor de beantwoording van de uitgangsvragen. De gevonden literatuur werd gescreend op basis van titel en abstract. Op basis van consensus werd de meest relevante literatuur geselecteerd en de volledige tekst van het artikel aangevraagd.

De zoekstrategie die gevolgd werd bij het zoeken naar de onderbouwende literatuur is te vinden bij de webversie van deze behandelrichtlijn (zie www.nhg.org).

3.1.4 Beoordeling en gradering van het wetenschappelijke bewijs

Bij het beoordelen en beschrijven van het bewijs wordt gekeken naar de effectiviteit en veiligheid van de interventies met speciale aandacht voor het bestaan van klinisch relevante verschillen tussen interventies. De noten die het bewijs voor het beleid beschrijven maken gebruik van de koppenstructuur zoals die in NHG-Standaarden gebruikelijk is. Soms wordt hierbij gebruik gemaakt van een GRADE-profiel.

3.1.5 Doelmatigheid

In deze richtlijn wordt ook aandacht besteed aan doelmatigheid van de verschillende interventies. Kosten worden bij het proces van bewijs naar aanbeveling meegewogen door de werkgroep door aannames hierover te maken. Uitgangspunt daarbij is het NHG-Standpunt ‘NHG-werkwijze keuze geneesmiddelen’. Er zijn geen formele kosteneffectiviteit- of budget-impactanalyses gedaan.

3.1.6 Synthese van bewijs en opstellen van aanbevelingen

De literatuur werd door een wetenschappelijk medewerker samengevat en beoordeeld. De conclusies die uit de literatuur werden getrokken vormden de basis voor het opstellen van de aanbevelingen. Op basis van discussies binnen de werkgroep werden vervolgens eventuele aanpassingen gemaakt. De aanbevelingen zijn tot stand gekomen op basis van het wetenschappelijk bewijs en (informele) consensus binnen de werkgroep.

3.2 Commentaar- en autorisatiefase

De werkgroep is de heer dr. T.G. Mank, parasitoloog en mevrouw drs. T.A.M. Hekker, arts-microbioloog/parasitoloog, beiden afgevaardigd namens de Nederlandse Vereniging voor Parasitologie, bijzonder dankbaar voor hun zorgvuldig commentaar op meerdere momenten tijdens het proces van opstellen van deze behandelrichtlijn en tijdens de commentaarfase.

In oktober 2018 werd de conceptrichtlijn voor commentaar van huisartsen op het via internet beschikbare ledenforum van huisartsen (HA-web) van de NHG-website geplaatst. Er werden twee commentaren retour ontvangen.

Daarnaast werd commentaar op de behandelrichtlijn gevraagd van:

- Landelijke Huisartsen Vereniging (LHV)
- Instituut voor Verantwoord Medicijngebruik (IVM)
- het Geneesmiddelenbulletin
- InEen
- Koninklijke Nederlandse Maatschappij ter bevordering der Pharmacie (KNMP)
- Nederlands Kennisinstituut Kinderformularium (indien van toepassing)
- Vereniging Innovatieve Geneesmiddelen (VIG)
- Zorgverzekeraars Nederland (ZN)

Ook dankt de werkgroep mevrouw dr. A.E.M. Lucas, huisarts, medisch directeur Diagnostiek voor U, eerstelijns diagnostisch centrum voor Oost Brabant/Limburg en lid van de Nederlandse Vereniging voor Medische Microbiologie voor het beoordelen op inconsistentie met de concept richtlijn intestinale parasitaire infecties van de Nederlandse Vereniging van Medisch Microbiologen.

De NHG-Adviesraad Standaarden (NAS) heeft tijdens de commentaarronde beoordeeld of de concept-richtlijn antwoord geeft op de vragen uit het herzieningsvoorstel. Maart 2019 werd de behandelrichtlijn becommentarieerd en geautoriseerd door de NHG-Autorisatiecommissie (AC).

3.3 Procedure voor herziening

Deze behandelrichtlijn wordt periodiek herzien. Uiterlijk in 2023 bepaalt het NHG of deze richtlijn nog actueel is. De geldigheid van deze behandelrichtlijn komt eerder te vervallen indien nieuwe ontwikkelingen aanleiding zijn om een herzieningstraject te starten.

4 Bijlagen

4.1 Bijlage 1 Uitgangsvragen

Uitgangsvraag 1 Wat is het effect en wat zijn de bijwerkingen van farmacotherapie (waaronder alle in Nederland beschikbare anthelmintica zoals albendazol, mebendazol, niclosamide, praziquantel en ivermectine) in de eerste lijn bij infecties met aarsmaden (<i>Enterobius vermicularis</i>), zweepwormen (<i>Trichuris trichuria</i>), mensenspoelwormen (<i>Ascaris lumbricoïdes</i>) en runderlintworm (<i>Taenia saginata</i>)?	Cruciale uitkomstmaten - genezing (wormen weg) - egg reduction rate
Uitgangsvraag 2 Wat zijn de testeigenschappen van de plakbandproef bij verdenking op aarsmaden?	

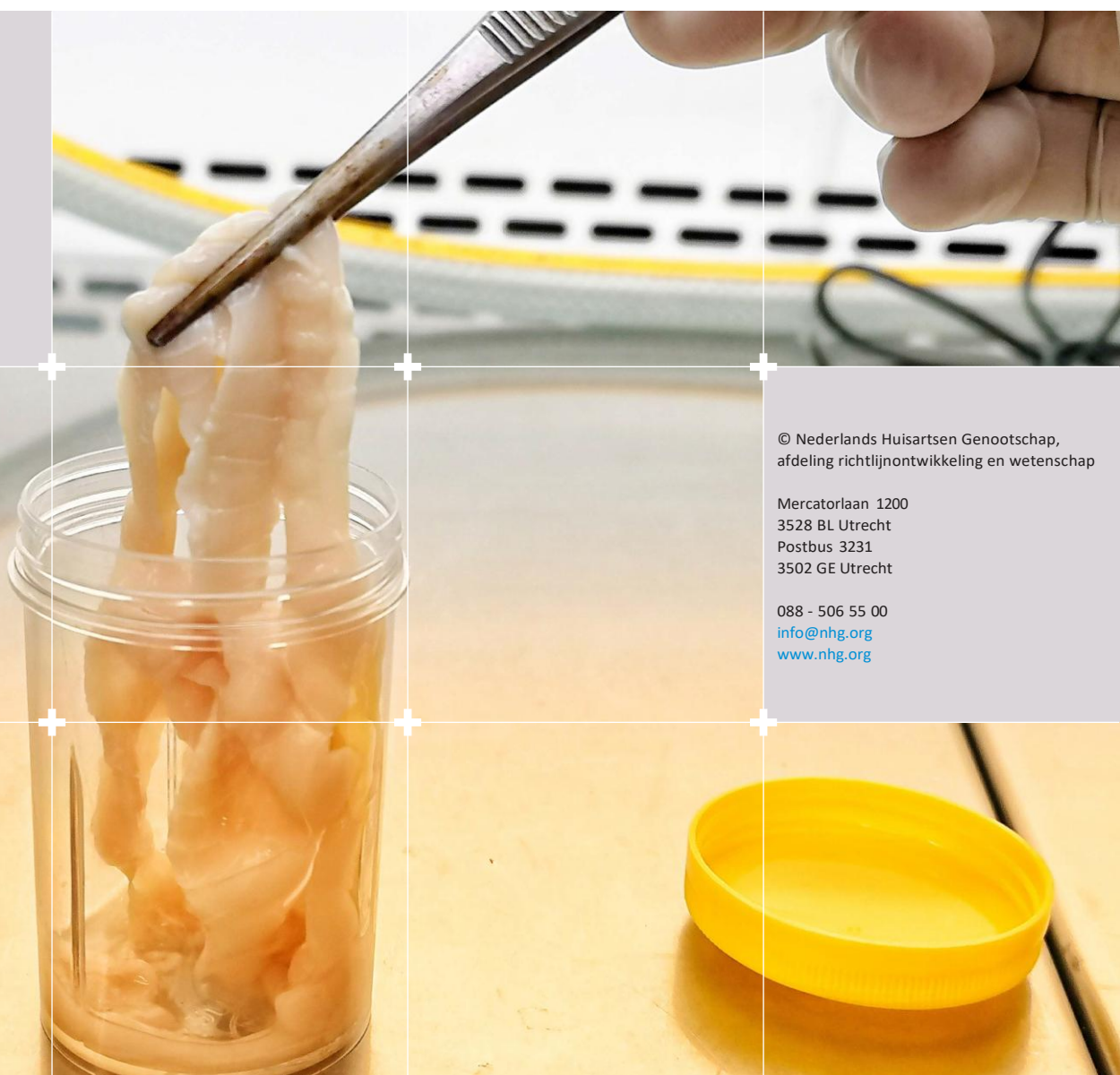
4.2 Bijlage 2 Zoekstrategieën

Uitgangsvraag 1	
Zoekdatum	Augustus 2017
Database	PUBMED
Zoektermen	(enterobius[mh] OR enterobius[tiab] OR trichuris[mh] OR trichuris[tiab] OR ascaris lumbricoïdes[mh] OR ascaris[tiab] OR taenia saginata[mh] OR taenia[tiab] OR hookworm[tiab] OR hook worm[tiab] OR tapeworm[tiab] OR tape worm[tiab] OR helminth infections[tiab]) AND (albendazole[all fields] OR mebendazole[all fields] OR niclosamide[all fields] OR praziquantel[all fields] OR ivermectin[all fields]) AND (effect[tiab] OR effects[tiab] OR effective[tiab] OR effectiveness[tiab] OR efficacy[tiab] OR adverse effects[sh] OR harm[all fields] OR RCT[tiab] OR random*[tiab] OR randomized controlled trial[pt] OR meta-analysis[pt] OR systematic[sb]) NOT (animals[mh] NOT humans[mh]) NOT (sheep[ti] OR mice[ti] OR swine[ti])
Uitgangsvraag 2	
Zoekdatum	Juni 2018
Database	PUBMED
Zoektermen	(enterobius[mh] OR enterobiasis[mh] OR enterobius[tiab] OR taenia saginata[mh] OR taenia solium[mh] OR taenia[tiab] OR pinworm[tiab] OR pin-worm[tiab] OR seatworm[tiab] OR seat worm[tiab] OR tapeworm[tiab] OR tape worm[tiab]) AND (cellophane-tape*[tiab] OR adhesive tape[tiab] OR scotch tape[tiab] OR tape-test[tiab] OR tape-method[tiab]) NOT (mice[tiab] OR rats[tiab]) NOT (animals[mh] NOT humans[mh])

Totstandkoming en methoden

NHG-Behandelrichtlijn Worminfecties

Mei 2019

© Nederlands Huisartsen Genootschap,
afdeling richtlijnontwikkeling en wetenschap

Mercatorlaan 1200
3528 BL Utrecht
Postbus 3231
3502 GE Utrecht

088 - 506 55 00
info@nhg.org
www.nhg.org

Nederlands
Huisartsen
Genootschap